

Presentació

Quan encara no ens havíem recuperat dels efectes de la Covid-19, el passat 29 d'octubre una riuada de proporcions desorbitades colpejà la vida de milers de valencians que, a més de perdre tot tipus de béns materials, varen veure sacsejada la seua quotidianitat més íntima i pregona. I, el que és molt pitjor, que s'emportà per davant la vida de dues-centes vint-i-huit persones. Tal com assegura el clàssic llatí, res d'humà no ens és aliè; i aquest número de la *Revista Valenciana de Filologia* (RVF) no podia començar sinó amb un record d'estima, afecte i solidaritat per als familiars i amics dels difunts i per a totes les persones que, directament o indirecta, varen patir els efectes d'una barrancada nefasta des de molts punts de vista. I també, amb el desig que mai més no es torne a repetir, ni ací ni enlloc, una calamitat d'aquesta índole.

La passada tardor fou el moment en què, precisament, posàvem en marxa el número que teniu a les mans, i amb el qual, després de huit anys com a secretari, inicie la meua tasca com a director. En aquest sentit, em resulta notablement satisfactori que el dossier central estiga dedicat a una dona: Maria Beneyto (1920-2011), que mesos enrere fou declarada per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua com a Escriptora de l'Any 2025. El monogràfic està integrat per un extens conjunt d'articles que, en bona part, són fruit de l'esforç i l'entusiasme de la col·lega i amiga Carme Manuel, que n'ha sigut l'artífex. Així, i tal com ella mateixa explica, el que en principi havia de ser la celebració del centenari de l'autora de *La dona forta*, es transformà en un homenatge quan les primeres tasques d'investigació desvetlaren que Beneyto no havia nascut en 1925, sinó en 1920.

De fet, aquesta circumstància, la de la falsa atribució de l'any de naixement, assenyala com de deficitari era el coneixement que els valencians teníem d'aquesta carismàtica i singular escriptora del segle xx. Una conjuntura que, resulta evident, la dotzena d'estudis que acull aquest dossier contribuiran a capgi-

rar. Fins al punt que, n'estic convençut, marcaran un abans i un després, un punt d'inflexió en el coneixement de la vida i l'obra de Maria Beneyto. És justament per això, per l'oportunitat i la necessitat d'estudiar a fons la nostra autora, que el dossier presenta unes dimensions més extenses del que sol ser habitual.

Encara que la professora Manuel realitza la corresponent presentació dels autors/es dels diferents treballs, en senyal d'agraïment, no vull deixar de constatar el seu nom: Maria Lacueva, de la Universitat Oberta de Catalunya; Joan Borja, de la Universitat d'Alacant; Rosa M. Belda, també de la Universitat d'Alacant; l'escriptor Jaume Pérez Montaner; Josep Ballester, de la Universitat de València; Laura Lozano, de la Universidad de Granada i la Uppsala Universitet; Noèlia Díaz, de la Universitat de les Illes Balears; Candelas Gala, de la Wake Forest University Emerita; Isabel Robles, poeta i traductora; Jesús Peris Llorca, de la Universitat de València; i Carme Manuel, de la Universitat de València i l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, que, com he dit adés, a banda d'aportar-hi un magnífic estudi, s'ha fet càrrec de les àrdues tasques de coordinació. A totes elles i ells, el reconeixement i gratitud de tots els qui fem possible la RVF per la seua contribució a la coneixença de la poeta i novel·lista valenciana.

D'una altra banda, el número es completa amb els altres dos blocs que són habituals. Així, la miscel·lània dona cabuda a cinc articles que, no en tinc cap dubte, resultaran tan interessants com oportuns. El primer és fruit de les investigacions de Francesc Martínez Sanchis, professor de periodisme de la Universitat de València, i versa sobre el mig segle en actiu que acredita la revista d'informació general *Saó* (1976-2025), «una de les publicacions en valencià més longeves i amb més números editats». Tota una fita periodística, doncs, que no sempre ha merescut el reconeixement que pertoca.

A continuació, el professor Ernest Belenguer, fill de València i professor de la Universitat de Barcelona, fa una repassada a diversos estudiosos vuitcentistes: els anomenats historiadors de la Renaixença, entre els quals trobem el valencià Teodor Llorente, els catalans Víctor Balaguer i Antoni de Bofarull i els balears Pablo Pifarrer i Josep Maria Quadrado. En tercer lloc, el professor Ramon Pinyol, president de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans, centra la seua mirada en les traduccions castellanes de dos poemaris —*Flores del Calvario* i *Poesías escogidas*— de Jacint Verdaguer, el gran referent poètic del segle XIX,

que portà a terme el valencià Lluís Guarner, que és qualificat com «el traductor de Verdaguer al castellà més rellevant del segle xx tant pel que fa a qualitat com a quantitat». A més, el professor Pinyol també n'edita els pròlegs.

D'una altra banda, Emili Casanova, professor de l'*alma mater* valenciana, ofereix una edició de tres col·loquis setcentistes de Carles Ros, «contrastant totes les edicions de cadascun d'ells (les de València i Barcelona), tasca que no s'havia fet fins ara a pesar dels estudis i tesis fetes sobre la seua obra». Amb això pretén també mostrar la realitat social i lingüística del nostre segle XVIII.

Finalment, la miscel·lània es tanca amb una crònica de les celebracions —llibres, conferències, articles...— que generà el centenari del polític i periodista castellonenc Vicent Ventura Beltran (1924-2024), un homenot en certa manera proscrit pels mediocres de torn que, gràcies a la iniciativa de la societat civil i de diverses entitats culturals —que no polítiques—, fou profusament recordat durant l'any passat; i que ha sigut redactada per un dels màxims impulsors de la commemoració: el professor Francesc Pérez Moragón.

El tercer bloc de la revista, dedicat a les recensions, es fa ressò de sis aportacions bibliogràfiques que han vist la llum en els darrers anys i que podríem qualificar de notables, ja que van des de la nova edició del *Llibre dels feits* de Jaume I fins a la magna biografia de Joan Fuster, elaborada a propòsit del centenari del seu naixement (2022); i que, encara, s'ocupen d'altres temes ben valuosos, com ara l'actualitat política valenciana, la vida i l'obra de Vicent Andrés Estellés, la història lingüística i literària de la Catalunya del Nord i la repressió que varen patir les dones que, des del segle xv i fins al XVIII, eren sospitoses de no comportar-se segons una certa moralitat dictada des dels cercles del poder. Les ressenyes, d'un interès i qualitat remarcables, han sigut redactades per Xavier Serra, Elisa Tamení, Gonçal López-Pampló, Maria Saiz, Jaime Millás i Mireia Comas; als quals, com a la resta d'autors i autores dels texts que integren aquest volum, felicitem i traslladem el nostre més sincer agraïment.

Com no podia ser d'una altra manera, he d'acabar aquesta presentació manifestant la meua gratitud envers les persones que m'han permés assumir la direcció la RVE. En primer lloc, als responsables de la Institució Alfons el Magnànim-Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació, amb Paco Teruel, diputat de l'àrea de Cultura, i Josep Enric Estrela, director de l'entitat, al capdavant. I en segon, a l'amic i

col·lega Vicent Josep Escartí, anterior director de la publicació; que, esperonat per l'aleshores màxim responsable de la IAM-CVEI, Vicent Flor, en 2017 encapçalà l'il·lusionant projecte de reprendre la publicació de la RVF, i al costat del qual he tingut el goig i la sort de treballar durant tots aquests anys. La millor prova de la gran tasca i l'habilitat que l'amic Escartí acredita en aquestes funcions és que ha deixat la direcció de la nostra revista per a assumir el repte de refundar-ne una altra: *Debats*. I és així que, a banda de donar-li les gràcies per aquests anys, li desitge tot tipus d'èxits i encerts en la nova etapa que ara comença.

A més, vull donar les gràcies també a Mireia Ferrando, que ha assumit la secretaria de la RVF; i als membres del Consell de Redacció, als qui ja en formaven part —i han acceptat de continuar-hi— i als qui s'hi incorporen per primera vegada. Gràcies també a tots els treballadors de la Institució Alfons el Magnànim, en especial, a Josep Cerdà; a l'artista Miquel Mollà, que ens ha permès il·lustrar el número amb els seus dibuixos i pintures; a l'empresa Alegres Delicades, que s'ha fet càrrec de la correcció dels textos; i a Espirelius, que ha portat a terme d'una manera certament professional les tasques de maquetació i disseny.

En el transcurs de l'interessantíssim estudi que, sobre l'Institut de Literatura i Estudis Filològics de la Institució Alfons el Magnànim (1947-1985), veié la llum en l'anterior número de la nostra publicació, Santi Cortés afirmà que, en 1951, la RVF «va nàixer amb el propòsit d'aprofundir en el coneixement de la llengua i la història literària dels valencians» i de «proporcionar als filòlegs nadius, de l'estat i l'estranger l'ocasió de difondre'n llurs treballs i als estudiosos del ram l'oportunitat d'obtenir coneixements especialitzats en uns moments històrics excepcionals i en un camp summament necessitat de conreu i atenció». Vora tres quarts de segle després, quan diverses institucions culturals són qüestionades i fins i tot atacades, els responsables de la RVF continuem enarborant aquells mateixos objectius fundacionals com a disseny. Un projecte de llarg recorregut que ens empeny a continuar treballant, ara en un context històric diferent al de 1951, però no absent de problemes i dificultats de tot tipus en què es fa necessari defensar, més que mai, la llengua i la cultura que sostenen la nostra personalitat com a poble. Continuem avant.

Rafael Roca
Director de la RVF